

**uitkomsten enquête EMU-saldo
lokale overheden**

Rapport uitkomsten enquête EMU-saldo lokale overheden

René Gerrits & Remko ter Weijden*

* Beiden werkzaam bij de directie begrotingszaken van het Ministerie van Financiën.

1. Inleiding

In dit rapport worden de feiten op een rij gezet over de ontwikkeling van het EMU-saldo van de lokale overheid. De feiten zijn afkomstig uit een enquête die tussen december 2004 en februari 2005 is gehouden onder de lokale overheden (gemeenten, provincies en waterschappen). Deze enquête¹ is gehouden om inzicht te krijgen in de ontwikkeling van het EMU-saldo 2004-2006 van de lokale overheid en vloeit voort uit het bestuurlijk akkoord tussen het kabinet en de lokale overheden ter beheersing van het EMU-saldo van de lokale overheden (zie bijlage 1). In dit bestuurlijk akkoord is onder meer opgenomen dat in 2005 het tekort van de lokale overheden wordt gemaximeerd op 0,5% BBP. Dit maximale tekort is doorvertaald naar gemeenten (1900 mln euro), naar provincies (325 mln euro) en naar de waterschappen (250 mln euro). Daarbij is afgesproken dat het kabinet en de lokale overheden zullen overleggen over nadere maatregelen als het totale overheidstekort boven de 2,5% BBP en het tekort van de decentrale overheden boven de 0,5% BBP lijken uit te gaan komen in 2005. De stand van zaken ten aanzien van het tekort van de lokale overheid en het totale overheidstekort in 2005 is onderwerp van gesprek tijdens een bestuurlijk overleg dat eind april zal plaatsvinden. Over de uitkomsten worden de lokale overheden geïnformeerd via de mei-circulaire.

Aanleiding voor de aandacht voor de tekorten bij de lokale overheden ligt in het feit dat na jarenlange kleine overschotten het EMU-saldo van de lokale overheden sinds 2002 onverwacht flink in de min geschoten. In 2003 is er sprake van een EMU-tekort voor de lokale overheid van 0,6% BBP. Mede hierdoor is Nederland in 2003 door de 3%-tekortgrens heen gegaan.

Tabel 1: EMU-saldo lokale overheid 2000 – 2003

	2000	2001	2002	2003
Miljarden euro	0,3	-0,2	-2,3	-2,5
% BBP	0,1	0,0	-0,5	-0,6

In het verdrag van Maastricht is afgesproken dat het EMU-tekort van een land maximaal 3% BBP mag bedragen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van definities en conventies van het Europese systeem van nationale en regionale rekeningen (ESR 1995). Deze definities bepalen dat het EMU-saldo het saldo van de gehele overheid is: Rijk, Sociale Fondsen en overige publiekrechtelijke lichamen (lokale overheid) en wat daarin wordt meegeteld. Lokale overheden zijn daarom mede verantwoordelijk voor het Nederlandse EMU-saldo.

¹ De enquête is gebaseerd op de begroting 2005 zoals die in november 2004 is opgesteld. Voor het jaar 2004 is zoveel als mogelijk was gebruikt gemaakt van voorlopige realisatiecijfers.

2. Begrip EMU-saldo

Het EMU-saldo wijkt nogal af van het begrip begrotingssaldo waar lokale overheden mee werken. Een belangrijk verschil is dat het begrotingssaldo van de lokale overheden betrekking heeft op de baten en lasten van de exploitatierekening, terwijl het EMU-saldo ook kapitaaltransacties in de beschouwing meeneemt (zoals investeringen, aan- en verkopen grond). Daarnaast verschilt de behandeling van onder meer het interen op reserves, onttrekken van voorzieningen en de opbrengsten uit de verkoop van deelnemingen (bijv. aandelen in energiebedrijven).

Tabel 2: Invloed van transacties op tekort lokale overheid en op EMU-tekort

	Saldo baten en lasten lokale overheid	EMU-saldo
1. Investerings	Alleen afschrijvingen en evt. rentelasten belastingen saldo	Volledige investeringsbedrag belast saldo
2. Grond	Aan- en verkoop niet in saldo. Wel activeren op balans, niet afgeschrijven ten laste van saldo; boekwinst/boekverlies ten gunste/ten laste van saldo op moment van verkoop (of tussentijdse winst-/verliesneming)	Aankopen ten laste van saldo; verkopen ten gunste van saldo
3. Opbrengst verkoop financiële activa (aandelen/obligaties)	Boekwinst komt ten goede aan het saldo	Opbrengst niet-relevant voor het EMU-saldo
4. Aanwenden reserves	Financieringsbron voor uitgaven	Geen financieringsbron / belast EMU-saldo
5. Beroep op voorzieningen	Financieringsbron voor uitgaven / ontlast saldo	Geen financieringsbron / belast EMU-saldo
6. Vorming reserves	Ten laste van saldo	Geen effect op EMU-saldo.

Voor de berekening van het EMU-saldo van gemeenten en provincies moet daarom een aantal stappen worden gezet wanneer als uitgangspunt het exploitatiesaldo van de lokale overheid wordt genomen (immers een aantal uitgaven/inkomsten tellen niet mee voor de bepaling van het EMU-saldo). Deze zijn in de volgende tabel voor de gemeenten en provincies kort weergegeven. Voor de waterschappen is de methodiek grotendeels hetzelfde maar wijkt deze op onderdelen iets af. De posten met een plus verkleinen het EMU-tekort, die met een min vergroten het EMU-tekort.

Tabel 3: Van exploitatiesaldo lokale overheid naar EMU-saldo lokale overheid*

1	Exploitatiesaldo jaar (t) vóór toevoeging aan/onttrekking uit reserves**
+2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie jaar (t)
+3	Bruto dotaties aan voorzieningen ten laste van de exploitatie jaar (t)
-4	Investerings in jaar (t) in materiële vaste activa die op de balans ultimo jaar (t) worden geactiveerd
+5	Voor jaar (t) toegekende bijdragen van Rijk, provincies, EU en overigen inzake de investeringen die niet via de exploitatie lopen
+6a	Opbrengsten uit desinvesteringen in vaste activa in jaar (t)(tegen verkoopprijs)
-6b	De boekwinst op desinvesteringen in vaste activa in jaar (t)
-7	Aankoop grond, bouw-, woonrijp maken e.d. in jaar (t)
+8a	Opbrengsten uit verkoop van grond in jaar (t) (tegen verkoopprijs)
-8b	De boekwinst op grondverkoop in jaar (t)
-9	Betalingen in jaar (t) ten laste van de voorzieningen
-10	Betalingen in jaar (t) die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen e.d.) worden gebracht en die niet vallen onder één van de andere genoemde posten vallen***
-11	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen in jaar (t)
=	Berekend EMU-saldo lokale overheid

*Bovenstaande posten zijn exclusief de cijfers van de gemeentelijke bedrijven die buiten de sector overheid zijn geclassificeerd en inclusief de geldstroom (zoals dividend en subsidies) tussen lokale overheid en de gemeentelijke bedrijven.

**Een exploitatietekort heeft een minteken.

***Volgens het nieuwe BBV is dit niet meer toegestaan. Zoals uit bijlage 2 blijkt is het nog wel nodig om deze correctiepost op te nemen.

3. Uitkomsten

Van de 480 gemeenten hebben 180 gemeenten de enquête ingevuld (60% van de algemene uitkering). Daarnaast hebben 9 van de 12 provincies (75% van de algemene uitkering) en waterschappen (100%)² de enquête ingevuld. Waar nodig zijn de enquêteresultaten geëxtrapoleerd naar een landelijk beeld³. Dit levert het volgende op.

Tabel 4: Uitkomsten enquête EMU-saldo

(* mld €)	2004	2005	2006
Raming lokale overheid MN 2005*	-3,2	-2,4	-1,6
w.v. gemeenten	-2,7	-1,9	-1,3
w.v. provincies en waterschappen	-0,5	-0,5	-0,3
Enquête december 2004 (tussen haakjes de referentiewaarde in 2005)**			
Totaal verwacht enquête december 2004	-3,7	-3,9 (1,9)	-2,1
Gemeenten 50.000+	-2,0	-1,7	-1,0
Gemeenten <50.000	-1,3	-1,4	-0,6
Provincies	-0,1	-0,4 (0,325)	-0,2
Waterschappen***	-0,3	-0,4 (0,25)	-0,4
EMU-saldo in percentage BBP	-0,8%	-0,8%	-0,4%

*Gebaseerd op de enquête uit de zomer 2004.

**Als gevolg van afronding kan de som der onderdelen afwijken van het totaal

***Bij de waterschappen zijn de 'zuivere enquêteresultaten' met behulp van een aantal ervaringsgegevens bewerkt tot datgene wat volgens de Unie van Waterschappen een realistisch beeld van de verwachtingen op begrotingsbasis geeft (zie bijlage 2 voor meer informatie).

Van de gemeenten groter dan 50.000 inwoners heeft bijna 80% (50 van de 65) de enquête ingevuld. Aangezien niet alle gemeenten hebben gereageerd, wordt het totaal van de enquête geëxtrapoleerd naar rato van de algemene uitkering uit het gemeentefonds. Overigens is voor 10 gemeenten gebruik gemaakt van gegevens uit de in de zomer gehouden enquête bij gemeenten met meer dan 50.000 inwoners. Deze gemeenten hebben nu niet (alle jaren) ingevuld, maar toen wel. In onderstaande tabel staat het EMU-tekort van de gemeenten die wel hebben gereageerd, het aandeel in de algemene uitkering uit het gemeentefonds van deze groep en de ontbrekende respons binnen deze groep (als percentage van de algemene uitkering). Door de beschikbare cijfers te extrapoleren op basis van het aandeel in de algemene uitkering, wordt het verwachte tekort van de 50.000 gemeenten berekend.

² Alle waterschappen hebben gegevens aangeleverd, waarbij moet worden aangetekend dat twee waterschappen geen gegevens over 2006 beschikbaar hebben gesteld omdat zij bepaalde balansmutaties alleen voor het feitelijke begrotingsjaar ramen.

³ Als extrapolatiemethode voor gemeenten en provincies is gekozen om op te hogen naar rato van het aandeel in de algemene uitkering. Dit is mogelijk omdat alle gemeente- en provinciegroottes goed vertegenwoordigd zijn. Andere extrapolatiemethoden zoals ophogen binnen de groep, leidt niet tot significant andere uitkomsten.

Tabel 5: EMU-saldo gemeenten > 50.000 inwoners

(* mln €)	2004	2005	2006
Saldo gemeenten 50.000+ (enquête december)	-1.376	-1.569	-864
Saldo gemeenten 50.000+ (geen enquête december, wel enquête ontvangen in voorjaar 2004)	-496	-35	-25
Totaal waarvan cijfers beschikbaar	-1.872	-1.604	-888
Aandeel in de algemene uitkering van de groep 50.000+	58,0%	58,0%	58,0%
Aandeel in de algemene uitkering respons (december en voorjaar)	54,0%	54,3%	54,3%
Ontbrekende respons	4,1%	3,8%	3,8%
Totaal verwacht tekort groep 50.000+	-2.014	-1.716	-950

Van de gemeenten met minder dan 50.000 inwoners heeft 27% (130 van de 434) de enquête ingevuld. Ook bij deze gemeenten is er sprake van een aanzienlijk tekort.

Tabel 6: EMU-saldo gemeenten < 50.000 inwoners

(* mln €)	2004	2005	2006
Saldo gemeenten < 50.000	-412	-466	-181
Aandeel in de algemene uitkering respons	13%	14%	14%
Aandeel in de algemene uitkering van de groep	42%	42%	42%
Totaal verwacht tekort groep < 50.000	-1.288	-1.417	-551

Van de 12 provincies hebben 9 provincies de enquête ingevuld (75% van de algemene uitkering van het provinciefonds. Bij de waterschappen is de respons 100%. In bijlage 2 worden de uitkomsten van de provincies en waterschappen nader toegelicht.

4. Waardoor worden de tekorten bij de lokale overheden veroorzaakt?

Gemeenten, provincies en waterschappen werken met het baten-lastenstelsel en moeten wettelijk een sluitende begroting hebben. Doordat het EMU-saldo op kasbasis wordt gemeten, vindt een andere behandeling plaats van onder meer de investeringen en de aankopen van grond etc. Door deze andere behandeling kan de sluitende begroting op basis van het baten-lastenstelsel toch leiden tot een EMU-tekort.

Gemeenten

Bij gemeenten wordt het EMU-tekort veroorzaakt doordat de investeringen de afschrijvingen ruim overtreffen, doordat de aankopen van grond (inclusief investering voor bouwrijp maken) de verkopen van grond overtreffen en doordat er sprake is van een negatief exploitatiesaldo in baten-lasten termen. In tabel 7 worden de oorzaken kwantitatief toegelicht. Deze drie oorzaken hebben op totaalniveau per saldo een negatieve kasstroom tot gevolg.

Tabel 7: Gemeenten / analyse oorzaken (geëxtrapoleerde cijfers)

(* mld €)	Totaal			Groep 50.000+			Groep < 50.000		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
1. Investerings									
Investerings	3,5	4,0	3,2	1,9	2,0	1,9	1,6	2,0	1,4
Desinvestering	0,1	0,3	0,0	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Saldo investeringen	3,5	3,8	3,2	1,9	1,7	1,8	1,6	2,0	1,4
Afschrijvingen	2,0	2,0	2,1	1,0	1,2	1,3	0,9	0,8	0,8
Saldo investeringen en afschrijvingen (+ = belasting EMU-saldo)	1,5	1,7	1,2	0,8	0,5	0,6	0,6	1,2	0,6
2. Grond									
Grondaankopen + bouwrijp maken en aanbrengen voorzieningen	4,0	4,3	3,6	2,5	2,6	2,3	1,5	1,7	1,3
Grondverkopen	3,3	4,4	4,0	2,1	2,5	2,5	1,2	1,8	1,5
Saldo grondbedrijf (+ = belasting EMU-saldo)	0,7	-0,1	-0,4	0,4	0,0	-0,2	0,3	-0,1	-0,1
3. Lopende rekening									
Exploitatiesaldo	-0,4	-0,4	-0,3	-0,1	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1
Correcties van BLS saldo naar saldo volgens EMU*	-0,7	-1,0	-0,4	-0,6	-0,8	-0,4	-0,1	-0,2	-0,1
Totaal lopende rekening (-/ = belasting EMU-saldo)	-1,1	-1,4	-0,7	-0,8	-1,1	-0,6	-0,4	-0,3	-0,1
Totaal EMU saldo 1+2-3 (+ = belasting EMU-saldo)	3,3	3,1	1,5	2,0	1,7	1,0	1,3	1,4	0,6

*b.v. per saldo beroep op voorzieningen

Provincies

Net als bij de gemeenten zijn ook bij de provincies de investeringen hoger dan het afschrijvingsniveau. Overigens valt dit in 2004 nog mee omdat de groei van investeringen daar nog enige vertraging heeft opgelopen.

(* mld €)	Provincies		
	2004	2005	2006
1. Investerings			
Investerings	0,3	0,4	0,4
Desinvestering	0,0	0,0	0,0
<i>Saldo investeringen</i>	<i>0,3</i>	<i>0,4</i>	<i>0,4</i>
Afschrijvingen	0,2	0,1	0,1
Saldo investeringen en afschrijvingen (+=belasting EMU-saldo)	0,1	0,2	0,3
2. Grond			
Grondaankopen + bouwrijp maken en aanbrengen voorzieningen	0,0	0,0	0,0
Grondverkoop	0,0	0,0	0,0
Saldo grondbedrijf (+ = belasting EMU-saldo)	0,0	0,0	0,0
3. Lopende rekening			
Exploitatiesaldo	0,3	-0,1	0,1
Correcties van BLS saldo naar saldo volgens EMU*	-0,3	-0,1	0,0
Totaal lopende rekening (- = belasting EMU-saldo)	0,0	-0,2	0,1
Totaal EMU saldo 1+2-3 (+ is belasting EMU-saldo)	0,1	0,4	0,2

Waterschappen

De Unie van Waterschappen verwacht voor 2004 een tekort ad € 290 miljoen. Voor 2005 is de verwachting een EMU-tekort van ca 400 miljoen. De verwachting voor 2006 is een tekort van 400 miljoen. Oorzaken voor dit tekort zijn de sterk toegenomen investeringen onder meer volgend uit het Nationaal Bestuursakkoord water. Het investeringsniveau ligt dan ook beduidend hoger dan de afschrijvingen; volgens de begrotingen van de waterschappen driemaal zo hoog. Uiteindelijk wordt de investeringen gefinancierd uit de tarieven.

Bijlage 1: Akkoord bestuurlijk overleg over de beheersing van het EMU-saldo van de lokale overheden

Op 27 september 2004 hebben het kabinet, de VNG, het IPO en de UvW op constructieve wijze overleg gevoerd over het beheersen van het EMU-saldo van de lokale overheden. Onderkend is dat er sprake is van een gezamenlijk probleem dat vraagt om gezamenlijke oplossingen. Navolgend wordt ingegaan op de afspraken, die er op gericht zijn de lokale overheden bewust te maken van hun bijdrage aan het EMU-saldo. De beheersing zal op macroniveau gezamenlijk worden aangepakt door een strakke monitoring, het nader uitwerken van de mogelijkheden rond PPS/grondbedrijf en zondig nadere maatregelen in de eerste helft van 2005. Voor 2005 zal worden afgezien van nadere regelgeving (amvb), boeten, een ontheffingsregime en een ruilmechanisme.

Het jaar 2005

- De ontwikkeling van het EMU-tekort wordt gevolgd aan de hand van de begroting en de uitvoering 2005. Alle gemeenten, provincies en waterschappen zullen worden gevraagd op basis van hun begroting een berekening te maken van het te verwachten EMU-saldo in 2005. Medio maart (Voorjaarsnota) wordt op basis van de uitvoering over de eerste twee maanden de balans opgemaakt. De noodzaak van maatregelen zal dan worden bezien in het licht van de recente inzichten over de uitvoering en het actuele beeld rond het totale EMU-saldo (CEP). Medio juni zal een tweede keer de balans worden opgemaakt, gebaseerd op de gegevens over de uitvoering van de eerste vier maanden.
- Er wordt een macro referentiewaarde vastgesteld voor gemeenten, provincies en waterschappen. Deze bedraagt voor respectievelijk provincies, waterschappen en gemeenten een maximaal EMU-tekort van 325, 250 en 1900 miljoen euro.
- Ter bewustwording zal deze macro referentiewaarde worden doorvertaald naar de afzonderlijke gemeente, provincie en waterschap.
- Voorts zullen de mogelijkheden worden uitgewerkt om de discrepantie tussen de belasting van het EMU-saldo en de gemeentelijke begroting te beperken. Partijen gaan gezamenlijk concrete mogelijkheden uitwerken op het terrein van publiek-private samenwerking. Daartoe zal de VNG een aantal concrete (grote) projecten voorleggen aan de werkgroep beheersing EMU-saldo lokale overheid. Voorts zal Financiën samen met de lokale overheden bezien welke mogelijkheden er zijn om in de toekomst (bepaalde) marktactiviteiten van het grondbedrijf af te splitsen en afzonderlijk te classificeren. Hierbij zal de expertise van het CBS worden ingeroepen.

Structurele vormgeving

- De afzonderlijke lokale overheden zullen per de begroting 2006 hun EMU-saldo in de begroting opnemen.

- Op basis van de ervaringen in 2005 en de stand van de discussie die nu loopt over stabiliteitspact in Europa zal nader invulling worden gegeven aan een structurele oplossing (2006 en verder).

Procedure

- Het akkoord zal op korte termijn door VNG, IPO en Unie van waterschappen met een positief advies worden voorgelegd aan de leden.
- Eind oktober zal op basis van het akkoord een gezamenlijke brief/circulaire uitgaan naar de individuele gemeenten, provincies en waterschappen.

Bijlage 2: Resultaten enquête december 2004 – februari 2005

Gemeenten

Hieronder de feitelijke resultaten (niet geëxtrapoleerd en exclusief de gemeenten waarvan gebruik gemaakt is van de gegevens uit de zomerenquête) van de in periode december 2004 – februari 2005 uitgevoerde enquête.

		Totaal		
		Cijfers (*eur 1.000)		
		2004	2005	2006
1	Wat is uw exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)?	-183.163	-368.055	-247.478
2	Wat zijn uw afschrijvingen ten laste van de exploitatie?	1.152.927	1.085.229	1.126.978
3	Wat zijn uw bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie?	938.017	428.142	616.773
4	Wat zijn uw uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd?	2.311.685	2.220.867	2.023.287
5	Wat zijn de in mindering op de onder vraag 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen?	316.152	196.540	213.375
6a	Wat zijn uw verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)?	31.049	7.607	1.854
6b	en wat is daarin de te verwachten boekwinst?	9.004	6.128	781
7	Hoeveel bedragen de uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.?	2.447.523	2.610.758	2.203.843
8a	Wat zijn de verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)?	2.088.835	2.608.436	2.404.340
8b	en wat is daarin de te verwachten boekwinst?	93.236	190.988	156.557
9	Wat zijn uw betalingen ten laste van de voorzieningen?	1.100.836	773.986	684.738
10	Zijn er voorts betalingen die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaand vragen?	156.884	168.350	77.988
11a	Gaat u deelnemingen en aandelen verkopen? (ja/nee)	0	0	0
11b	Zo ja wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst?	15.555	23.955	15.974
<i>Berekend EMU-saldo respons dec-feb (negatief is tekort)</i>		-1.790.906	-2.037.133	-1.047.326
<i>% aandeel in de algemene uitkering</i>		60,5%	55,9%	55,9%
Geëxtrapoleerd EMU-saldo (<u>incl.</u> gemeenten uit de zomerenquête)		3.297.474	3.127.994	1.504.583

Provincies

		Provincies		
		Cijfers (*eur 1.000)		
		2004	2005	2006
1	Wat is uw exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)?	254.116	-55.740	88.221
2	Wat zijn uw afschrijvingen ten laste van de exploitatie?	121.509	106.014	99.909
3	Wat zijn uw bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie?	250.660	354.926	345.832
4	Wat zijn uw uitgaven aan investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd?	355.477	542.707	525.559
5	Wat zijn de in mindering op de onder vraag 4 bedoelde investeringen gebrachte ontvangen bijdragen van het Rijk, de Provincies, de Europese Unie en overigen?	157.216	277.135	232.717
6a	Wat zijn uw verkoopopbrengsten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs)?	0	0	0
6b	en wat is daarin de te verwachten boekwinst?	0	0	0
7	Hoeveel bedragen de uitgaven aan aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.?	4.196	6.641	6.000
8a	Wat zijn de verkoopopbrengsten van grond (tegen verkoopprijs)?	34	1.000	1.000
8b	en wat is daarin de te verwachten boekwinst?	0	0	0
9	Wat zijn uw betalingen ten laste van de voorzieningen?	468.648	405.884	361.378
10	Zijn er voorts betalingen die niet via de onder vraag 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de bovenstaand vragen?	4.209	7.886	11.761
11a	Gaat u deelnemingen en aandelen verkopen? (ja/nee)	0	0	0
11b	Zo ja wat is bij verkoop de te verwachten boekwinst?	19	0	0
<i>Berekend EMU-saldo respons (negatief is tekort)</i>		<i>-49.015</i>	<i>-279.783</i>	<i>-137.019</i>
<i>% aandeel in de algemene uitkering</i>		<i>75,5%</i>	<i>75,5%</i>	<i>75,5%</i>
<i>Geëxtrapoleerd EMU-saldo*</i>		<i>-64.950</i>	<i>-370.745</i>	<i>-181.566</i>

*op basis van de algemene uitkering (incl. de integratieuitkeringen).

EMU-saldi van de waterschappen 2004-2006 op begrotingsbasis

	Bedragen in miljoenen euro's	2004	2005	2006
=	'Exploitatiesaldo in EMU-terminen'	- 43	- 34	- 48
<i>correcties exploitatiebegroting voor niet-EMU-relevante posten</i>				
+	Totale afschrijvingen	313	342	362
+	Toevoegingen aan voorzieningen	40	35	26
-	Onttrekkingen aan voorzieningen	37	17	15
+	Rechtstreekse toevoegingen aan reserves	26	45	29
-	Rechtstreekse onttrekkingen aan reserves	21	44	26
<i>EMU-relevante balansmutaties</i>				
-	Bruto-uitgaven materiële en immateriële vaste activa	952	1197	1032
+	Verminderen balansposten materiële en immateriële vaste activa agv verkoop	9	12	4
+	Verminderen balansposten materiële en immateriële vaste activa agv investeringssubsidies	86	86	93
-	Betalingen rechtstreeks ten laste van voorzieningen	49	32	19
-	Betalingen rechtstreeks ten laste van reserves	4	6	1
-	Boekwinst verkoop deelnemingen en aandelen	0	0	0
=	EMU-saldo	- 632	- 809	- 628

De Unie van Waterschappen verwacht voor 2004 (respons 26/26 = 100%) mede o.b.v. bijgestelde begrotingscijfers (na verificatie) en voorlopige realisatie 2004 van 17 waterschappen een lager tekort, namelijk ca € 290 miljoen. Oorzaken hiervoor zijn:

- het feitelijk investeringsvolume blijft (altijd) achter bij de raming. Een realisatiegraad van 80% leidt tot een vermindering van het tekort met 190 miljoen;
- het opgegeven te ontvangen subsidiebedrag (90 miljoen) blijft achter bij datgene waterschappen de laatste jaren hebben ontvangen (2000: 180; 2001: 233; 2002: 274). Een vermindering van het EMU-tekort vanuit deze post met 50 miljoen is realistisch;
- de cijfers 2004 laten een klein tekort op de exploitatiebegroting zien. Realisatiecijfers laten de laatste jaren een klein overschot zien (2000: 70; 2001: 130; 2002: 72). Een vermindering van het tekort met 100 miljoen ligt in de lijn.

Voor 2005 (respons 26/26 = 100%) is de verwachting een EMU-tekort van ca 400 miljoen. Oorzaken:

- investeringsvolume: realisatiegraad van 80% geeft vermindering met 235 miljoen;
- subsidiebedrag vermindering met 50 miljoen;
- overschot exploitatiebegroting: 100 miljoen ligt in de lijn.

Voor 2006 (respons 24/26 = 92%) is de verwachting een EMU-tekort van ca 400 miljoen. Oorzaken:

- investeringsvolume: realisatiegraad van 90% geeft vermindering met 100 miljoen;
- subsidiebedrag vermindering met 50 miljoen;
- overschot exploitatiebegroting: 100 miljoen ligt in de lijn.